

ПРИСЪДАТА – БАЛАНС МЕЖДУ ЗАКОН И МОРАЛ

Елмина Юркина¹

Резюме: Текстът поставя въпроса за границата между закона и морала, между нормата и общественото доверие.

Ключови думи: законност, справедливост, присъда, наказателно право, наказателен процес

В наказателноправната област всяка една присъда е от особена важност: тя не само отнема или ограничава права, но и поставя морална граница между *реда* и *беззаконието*. Когато говорим за *присъда*, трябва да говорим не само за нейната *законност*, а и за нейната *справедливост*. Справедливата присъда е онази граница, където нормата среща съвестта, а буквата на закона се изпълва със смисъл. Да постанови присъда, е едно от най-отговорните процесуални действия, които съдът извършва в името на народа. Защото една присъда не е просто акт, с който се налага наказание. Тя е акт на истина, на възстановяване, на морален ред. Присъдата е гласът на държавата, който казва: „Разгледах, чух, претеглих и отсъдих с мярка!“.

Но кога една присъда е *справедлива*? Справедлива присъда означава нещо повече от точното прилагане на материалните и процесуалните норми. Тя означава: процес, в който вината е доказана извън всякакво разумно съмнение; наказание, което е пропорционално на тежестта на извършеното престъпление и обществената опасност на дееца; и не на последно място – зачитане на болката на пострадалия и достойнството на подсъдимия. Справедливата присъда се основава на безпристрастно и прозрачно наказателно производство. Тя отразява не само буквата на закона, но и неговия дух. Присъдата не трябва да цели отмъщение, а възстановяване на реда, на баланса, на доверието в правосъдието. Както е казал Чезаре Бекария: „Целта на наказанието не е мъст, а възпиране и поправяне“. Защото има разлика между законната присъда и справедливата присъда. Първата може да се основава на формалната логика. Втората – на съвест. И именно тук идва етичната отговорност на съдията, на адвоката, на прокурора. Правосъдието не е роботизиран процес, то изисква хуманност и човечност. Изисква всички членове на съдебния състав поне за миг да се поставят на мястото и на пострадалия, и на подсъдимия. Наказателното правосъдие е най-висшата държавна власт, но мъдростта е тази, която я превръща в справедливост.

Съдът в случаи на рецидив трябва да проявява строгост. В случаи на съжаление и осъзнаване – шанс за поправка. В случаи на непълнолетни извършители трябва да предприема подход, който възпитава, а не само санкционира.

¹ Съдебен заседател в Софийския градски съд. Ел. поща: yurkinaelmina1@gmail.com.

В наказателното право и наказателния процес справедливостта не е лозунг – тя е ежедневна борба. Борба със субективността, с обществения натиск, с политическите интереси, понякога дори с остарелите разбирания. Но само ако съдът устои на това – можем да кажем, че българското правосъдие защитава не само обществения интерес, но и човешкото в човека. Присъдата трябва да бъде морално легитимна. Това е налице, когато бъде възприета от обществото като справедлива, а не само като законна. *Наш дълг като юристи е да се стремим към такава съдебна практика, в която правото не само наказва, но и поправя, не само санкционира, но възстановява доверието в държавността.* Само тогава присъдата ще бъде не само държавен акт, а мост между закона и доверието на обществото в съдебната система.

THE SENTENCE – A BALANCE BETWEEN LAW AND MORALITY

Elmina Yurkina²

Abstract: The article raises the issue of the boundary between law and morality, between legal norms and public trust.

Keywords: justice, sentence, criminal law, criminal procedure

² Judicial assessor at Sofia City Court, e-mail: yurkinaelmina1@gmail.com.